

P A Ž Y M A

apie respublikos bibliotekų knygų fondų valymą
nuo politiškai žalingos ir pasenusios literatūros

LTSR Glavlit'o darbuotojai tikrina respublikos visų sistemų bibliotekas kaip iš jų išimamos politiškai žalingos ir pasenusios knygos. Respublikos cenzūros organai aprūpina visų rajonų politinio švietimo kabinetus, ministerijas, profesų centrų tarybą ir kt. organizacijas dokumentais, pagal kuriuos turi būti išimamos knygos. Ministerijos ir kt. organizacijos savo ruožtu išsiuntinėja dokumentus joms pavaldžioms bibliotekoms ir įpareigoja jas laiku išvalyti knygų fondus. Nežiūrint to, cenzūros organai, tikrindami įvairių sistemų bibliotekas išaiškino, kad daugelis respublikos bibliotekų pasenusios ir politiškai žalingos literatūros išėmimą vykdo nepatenkinamai.

Tai ypač išryškėjo šiais metais, kai sausio mėn. buvo gautas naujas įsakymas pagal kurį iš visų sistemų bibliotekų reikėjo išimti nemažas kiekius knygų. Tai įsakymas Nr. 17 dėl Bulgakovo, Malenkovo, Molotovo, Kaganovičiaus ir Šepilovo knygų. Įsakymą dėl šių autorių knygų išėmimo visų sistemų bibliotekos gavo. Tačiau, kaip parodė patikrinimo rezultatai, tą įsakymą vykdo nepatenkinamai. Visų sistemų bibliotekose pagrindinę dalį išimamų knygų kaip tik ir sudaro šių antipartinės grupės autorių veikalai.

1959 metų laikotarpyje buvo patikrinta kultūros ministerijos žinioje esančios 184-rios miestų, rajonų, kaimų bibliotekos ir klubai skaityklos. Iš jų 69-niose buvo rasta 529 egz. politiškai žalingos ir pasenusios literatūros.

Pav., Anykščių rajoninėje bibliotekoje buvo rasta 20 egz. neišimtų knygų, šešiose klubuose skaityklose ir kaimo bibliotekose rasta 36 egz. neišimtų knygų. Nemenčinės raj. bibliotekoje rasta 34 egz. knygų. Veisiejų rajoninėje bibliotekoje rasta 54 egz. neišimtų knygų, iš kurių 21 egz. knygų, kurios turėjo būti išimtos 1953-54 metais. Šios bibliotekos ~~XXIIIXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ du letiniame fonde rasta 90 egz. neišimtų knygų pagal Įsak. Nr.

Kaišiadorių rajoninėje bibliotekoje rasta 30 egz. išimtinų knygų, kurių dauguma pagal senus įsakymus. To paties rajono 6-iose kaimo bibliotekose ir klubuose skaityklose rasta 43 egz. išimtinų knygų.

Ukmergės rajoninėje bibliotekoje rasta 11 egz., išimtinų knygų. Šio rajono 8-niose bibliotekose ir klubuose skaityklose rasta 69 egz.

Šiaulių raj. bibliotekoje rasta 18 egz., Klaipėdos raj. bibliotekoje - 13 egz., Lazdijų rajoninėje - 15 egz. Lazdijų rajono 4-iose apyl. bibliotekose ir klubuose skaityklose rasta 25 egz. išimamų knygų. Buvusiame Daugų rajone, patikrinus 10 apyl. klb. skaityklų ir bibliotekų buvo rasta 34 egz. knygų.

Visi šie pavyzdžiai rodo, kad Kultūros ministerijos šinioje esančiose bibliotekose pasenusios ir politiškai žalingos literatūros išėmimas iš knygų fondų vykdomas nepatenkinamai. Ministerija įsakymus dėl knygų išėmimo išsiuntinėja reguliariai, bet rajonų kultūros skyrių vedėjai blogai organizuoja tų įsakymų perdavimą jų šinioje esančioms bibliotekoms. Daugumoje rajonų laikomasi blogos praktikos-įsakymai nedauginami ir neperdavinėjami visoms bibliotekoms ir klubams-skaitykloms, o apie vienos ar kitos knygos išėmimą pranešama ar tai seminarų metu ar atsitiktinai sutikus bibl. ar klubo-sk. vedėją. Toks įsakymų perdavimo būdas visai netinkantis, labai susilpnina klb.-sk. ir bibliotekų vedėjų atsakomybę. Dažnai apie tai visai pamirštama ir knygos neišimamos. Rajoninė biblioteka paprastai vadovauja viso rajono bibl. ir klb. skaitykloms dėl pasenusios literatūros išėmimo iš knygų fondų. Tačiau tas vadovavimas iki šiol dar nepakankamas. Raj. bibliotekos nekontroliuoja vietose, netikrina ar įvykdytas vienas ar kitas įsakymas. Raj. bibliotekose įsakymai blogai komplektuojami, išmėtomi.

Kultūros skyrių vedėjai taip pat nekreipia reikiamo dėmesio, nereikalauja, kad laiku ir griežtai būtų vykdomi įsakymai, netvirtina aktų ir t.t. Kultūros ministerija taip pat matomai šiam klausimui neskiria reikiamo dėmesio ir nepatenkinamai vykdo LKP CK 1954 m. liepos mėn. nutarimą dėl knygų fondų išvalymo nuo politiškai žalingos literatūros. Panaši padėtis ir Švietimo ministerijos sistemos bibliotekose. Nors ministerija įsakymus siuntinėja reguliariai, tačiau kaip rodo patikrinimo rezultatai mokyklų bibliotekose dar pasitaiko išimtinų leidinių. Jei švietimo sistemos bibliotekose išimamų knygų randama mažiau, tai šį faktą galima paaiškinti tuo, kad jų bibliotekų fonduose yra žymiai mažiau politinės literatūros, gi bibliotekų valymas nuo politiškai žalingos ir pasenusios literatūros ir čia vyksta nepatenkinamai.

1959 m. bėgyje buvo patikrinta 111 Švietimo ministerijos žinioje esančių bibliotekų. 46-iose bibliotekose buvo rasta 158 egz. išimtinų knygų. Kėdainių raj. švietimo skyriaus pedagoginiame kabinete rasta 4 išimamos knygos, o 10-tyje rajono mokyklų bibliotekų rasta 52 egz. išimtinų knygų.

Ukmergės raj. patikrinus 6 mokyklų bibliotekos 3-jose rasta 8 egz. išimtinų knygų. Buvusiame Daugų raj. pedagoginiame kabinete rasta 4 egz. 5-iose rajono vidurinių mokyklų bibliotekose rasta 9 egzemplioriai išimamų knygų ir t.t.

Rajonų švietimo skyrių pedagoginiai kabinetai turi vadovauti visų mokyklų bibliotekoms, turi užtikrinti, kad laiku būtų perduodami įsakymai, pristatomi aktai ir t.t. Bet visoje eilėje raj. švietimo skyriuose įsakymai nekomplektuojami, segami į bendras bylas, rajono mokykloms perduodami pavėluotai ir dažnai tik žodžiu, nekontroliuojama kaip tie įsakymai vykdomi. Senesnių metų įsakymai ir bibliografinės rodyklės išmėtytos. Ši padėtis tęsiasi metai iš metų, štai kuo paaiškinama, kad dar pasitaiko neišimtų knygų, kurios turėjo būti išimtos 1953-1954 m.m. (dalis knygų

su medžiaga apie Beriją). Ji pagal š.m. sausio mėn. įsakymą Nr. 17 (antipartinės grupės autorių knygos) neišimtų knygų buvo rasta beveik visose mokyklų ir pedagog. kabinetų bibliotekose, kurios buvo tikrintos.

Švietimo skyr. vedėjai nekontroliuoja pedagog. kabinetų vedėjų kaip jie organizuoja šį darbą, šie gi, savo ruožtu per mažai kreipia dėmesio knygų fondų valymui.

Ypač bloga padėtis politinio švietimo kabinetų bibliotekose.

1959 m. gegužės mėn. 19 d. cenzūros organai rašė LKP Centro Komitetui apie nepatenkinamą padėtį polit. švietimo kab. bibliotekose, išvardino visą eilę ypač užterštų politiškai žalinga ir pasenusia literatūra bibliotekų. 1959 m. birželio 19 d. LKP CK sekretoriatas savo nutarimu apie politinio švietimo kabinetų bibliotekas įpareigojo tas bibliotekas peržiūrėti savo fondus ir ateityje kreipti reikiamą dėmesį į jų valymą nuo politiškai žalingos ir pasenusios literatūros.

Tačiau ir po nutarimo, patikrinus visą eilę polit. švietimo kabinetų bibliotekų, paaiškėjo, kad padėtis beveik nepasikeitė, bibliotekos neišvalė savo fondų.

Po nutarimo buvo patikrinta 12-šios sistemos bibliotekų, kuriose rasta 644 egz. knygų, iš kurių 568 egz. antipartinės grupės autorių.

Taip, pavyzdžiui, LKP Kėdainių raj. k-to polit. švietimo kabineto bibliotekoje (1959.XI.) rasta 87 egz. neišimtų knygų, Vilniaus raj. - 217 egz., Linkuvos raj (1959.X.) - 26 egz., Anykščių raj. (1959.X.) - 26 egz., Kretingos raj. (1959.VIII.6 - 13 egz., Šilutės (1959.VIII) - 13 egz.; Plungės raj. (1959.XII) - 54 egz., ir Ignalinos (1959.XII.17 d. Didžiausia dalis tai antipartinės grupės autorių knygų. Patikrinus Vilniaus Aukštosios partinės mokyklos biblioteką, buvo rasta didelis kiekis neišimtų knygų. Pagal LTSR Glavlito nurodymą iš šios bibliotekos buvo išimta 900 egz. antipartinės grupės autorių knygų.

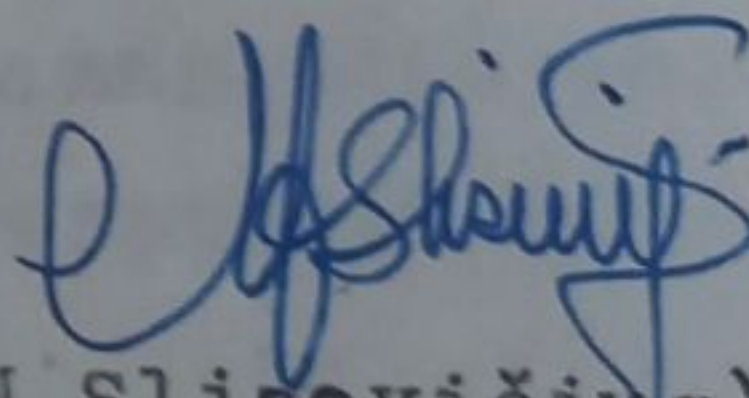
Patikrinimo rezultatai rodo, kad eilė partijos rajoni-
nių komitetų nepatenkinamai vykdo LKP CK 1959 m. birželio
19 d. nutarimą dėl politinio švietimo kabineto bibliotekų
išvalymo nuo politiniai žalingos bei pasenusios literatūros.

Be to, cenzūros organai patikrino 28 profsąjungines
darbo rezervų m-klų, technikumų ir kitokių bibliotekas,
kuriose rasta 190 egz., išimamų knygų. Pav., Žemės ūkio
ministerijos profsąjunginėse bibliotekoje rasta 64 egz.,
Vilniaus Žemės ūkio mechanizacijos technikumų bibliotekoje
- 73 egz.; Vilniaus Žemės ūkio technikumų bibl. - 20 egz;
Tarybinės prekybos technikumų bibl. - 19 egz., Vilniaus
elektromechaninio technikumų bibliotekoje rasta 63 egz.
Beveik visuose technikuose rastos knygos yra antipartinės
grupės autorių.

Cenzūros organai įsakymus dėl išimtinės literatūros
išsiuntinėja visoms ministerijoms, kurios savo ruožtu iš-
leidžia atitinkamus įsakymus ir išsiuntinėja savo pavaldžioms
įstaigoms bei organizacijoms.

LTSR Glavlitas rašė partijos rajonų komitetams,
kultūros, švietimo ir žemės ūkio ministerijoms ir kitoms
organizacijoms apie nepatenkinamą padėtį bibliotekose va-
lant knygų fondus nuo politiškai ir pasenusios literatūros.
Tačiau kaip rodo faktai, aukščiau stovinčios organizacijos
nedaro reikiamų išvadų ir nesiima griežtų priemonių esa-
miems trūkumams pašalinti.

Vyr. Valdvybos karinėms ir
Valstybinėms paslaptims spaudoje saugoti
prie LTSR MT Viršininkas

(M. Slizevičius)